

Rajavartio-osasto

SM:n Kansallisen turvallisuuden yksikön lausunto; rajavartiolainsäädännön muutostarpeet

Sisäministeriön rajavartio-osasto on pyytänyt lausuntoa arviomuistiosta, joka koskee rajavartiolainsäädännön muutostarpeita. Arviomuistiossa keskeisimmät asiakokonaisuudet liittyvät rajavalvontaan, Rajavartiolaitoksen osallistumiseen siviili- ja sotilastiedustelun tukemiseen, Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaan liittyviin muutostarpeisiin sekä henkilöstöasioihin.

Sisäministeriön kansallisen turvallisuuden yksikkö esittää lausuntonaan seuraavaa ja kiinnittää huomiota lähinnä siviilitiedustelun tukemista koskevaan ehdotukseen arviomuistiossa.

Arviomuistiossa viitataan tiedustelulainsäädännöstä eli siviili- ja sotilastiedustelulainsäädännöstä annettuun valtioneuvoston selontekoon (VNS 11/2021 vp). Kansallisen turvallisuuden yksikkö toteaa, että selonteko annettiin eduskunnalle 16.12.2021 ja se on edelleen eduskunnan käsittelyssä. Tähän mennessä puolustusvaliokunta on antanut käsittelyn aikana lausunnon mietintövaliokunnalle, joka on hallintovaliokunta (PuVL 2/2022 vp).

Kansallisen turvallisuuden yksikkö yhtyy arviomuistion kirjaukseen, jonka mukaan ”Rajavartiolaitoksen tehtävistä etenkin aluevalvonta ja sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistuminen liittyvät kansallisen turvallisuuden suojaamiseen. Suomen ulkorajojen valvonnalla, rajaturvallisuudella ja sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistumista koskevilla tehtävillä on erityistä merkitystä kansallisen turvallisuuden ja valtion suvereenisuuden kannalta.”

Arviomuistiossa todetaan, että uudessa siviilitiedustelulainsäädännössä Rajavartiolaitokselle ei ole erikseen säädetty mitään siviilitiedustelun tukemiseen liittyviä tehtäviä tai toimivaltuuksia. Muistiossa esitetään uusista toimivaltuuksista säätämistä niin, että Rajavartiolaitos voisi pyynnöstä suorittaa siviilitiedusteluviranomaisen puolesta yksittäisen tiedonhankintaan liittyvän toimenpiteen taikka siviilitiedusteluviranomaisen tehtäväalueeseen kuuluvan yksittäisen siviilitiedusteluun liittyvän toimenpiteen tai joukon toimenpiteitä käyttäen niitä toimivaltuuksia, joita se saa käyttää omalla Rajavartiolaitoksen tehtäväalueella sille kuuluvissa tehtävissä, kuten rikostorjunta- ja aluevalvontatehtävissä, ja joiden käyttöön se on saanut koulutuksen. Rajavartiolaitos ei suorittaisi tiedustelutehtäviä erikseen tai omatoimisesti, vaan osallistumalla oman tehtävänsä ohella

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

tiedusteluviranomaisen johtamiin tiedusteluhankkeisiin käyttäen niitä toimivaltuuksia, joita rajavartiomies saa käyttää omalla tehtäväalueellaan muissa lakisääteisissä tehtävissään. Muistion mukaan johtovastuu säilyisi siviilitiedusteluviranomaisella myös silloin, kun Rajavartiolaitos suorittaisi sen pyynnöstä tällaisen yksittäisen toimenpiteen tai joukon toimenpiteitä. Muistiossa todetaan, että Rajavartiolaitokselle kuuluu rikostorjuntatehtäviään varten laaja joukko vastaavia salaisen tiedonhankinnan toimivaltuuksia, joita siviilitiedusteluviranomaisilla on toimiessaan siviilitiedustelutehtävissä. Edelleen muistion mukaan Rajavartiolaitoksesta luovutettaisiin tiedot tiedusteluviranomaiselle, joka vastaisi mahdollisista jatkotoimenpiteistä.

Kansallisen turvallisuuden yksikkö toteaa, että Suomen perustuslain 10 §:n muuttamista koskevassa perustuslakivaliokunnan mietinnössä (PeVM 4/2018 vp— HE 198/2017 vp) todetaan, että ” Säännöksen soveltamisrajoituksista perustuslakivaliokunta korostaa, että ensinnäkin tiedonhankinta kansallista turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta voitaisiin säännöksen perusteella osoittaa vain kansallisesta turvallisuudesta huolehtivien viranomaisten (nykyisin suojelupoliisi, pääesikunta ja puolustusvoimien tiedustelulaitos) tehtäväksi”. Lisäksi kiinnitetään huomiota selkeyden vuoksi siihen, että suojelupoliisin salaista tiedonhankintaa koskevat toimivaltuudet jakautuvat suojelupoliisin rikostorjuntatehtävään (poliisilaki 5 luku) ja siviilitiedusteluun (poliisilaki 5 a luku, laki tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa). Siviilitiedustelussa on irtauduttu rikosperusteisesta toiminnasta eikä toimivaltuuksien käyttäminen ole sidottu rikosepäilyyn. Toimivaltuuksien soveltamisala ei ole yhtenevä, vaikka määritelmällisesti ja toteutustavaltaan tiedustelumenetelmät perustuvat osin rikostorjuntaviranomaisille säädettyihin salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja pakkokeinoihin. Edelleen tiedustelulainsäädännön antamisen yhteydessä suojelupoliisin esitutkintatoimivaltuudet poistettiin eikä suojelupoliisi käytä enää pakkokeinolain mukaisia toimivaltuuksia.

Suomen toimintaympäristö on vaikeutunut. Kansallisen turvallisuuden yksikkö puoltaa Rajavartiolaitoksen arviomuistiossa esitetyn jatkotarkastelua niin, että Rajavartiolaitoksella olisi mahdollisuus tukea siviilitiedusteluviranomaista tämän pyynnöstä ja käyttämällä Rajavartiolaitoksen omia toimivaltuuksia. Kansallisen turvallisuuden suojaamisen näkökulmasta nykyisessä uhkaympäristössä mahdollisimman kattava tiedonhankinta on tärkeää.

Kansallisen turvallisuuden yksikön johtaja Petri Knappe

Hallitusneuvos

Johanna Hakala

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

VN/7427/2022-SM-19

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: